

Невмержицька Ольга Юрївна
викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ПІДТРИМКА РОДИНИ У СИСТЕМІ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ З ПОРУШЕННЯМИ ПЛАВНОСТІ МОВЛЕННЯ.

У сучасних умовах розвитку інклюзивної освіти особливої актуальності набуває проблема комплексного супроводу дітей із порушеннями плавності мовлення. Формування особистості такої дитини відбувається під впливом низки взаємопов'язаних факторів, серед яких провідне місце належить сім'ї, як найближчому соціальному середовищу розвитку.

Порушення плавності мовлення у дітей є однією з найбільш поширених проблем раннього віку, що впливає не лише на мовленнєвий розвиток, а й на емоційний стан, соціальну взаємодію та формування особистості дитини. Ефективне подолання таких труднощів потребує не ізольованого підходу, а комплексної підтримки, що реалізується в межах міждисциплінарної команди.

У контексті сучасних підходів до стратегій подолання порушень плавності мовлення концепція міждисциплінарної команди передбачає узгоджену взаємодію фахівців різного профілю – логопеда, психолога, а також активну участь родини. Така співпраця дозволяє всебічно оцінити стан дитини, врахувати як мовленнєві, так і когнітивні, емоційні та соціальні чинники розвитку. Тому ми стверджуємо, що підтримка родини осіб, що мають порушення плавності мовлення, це один з важливих факторів результативності логопедичних стратегій.

Ivoškuvienė R., Makauskienė V стверджують, що члени родини знаходяться в тісному взаємозв'язку, тому досвід або труднощі одного можуть впливати на всю родину. Одна людина не може бути ізольованою від членів системи[4].

Майже всі методики подолання труднощів плавності мовлення, пишуть про зміну соціального середовища дитини, а це можливо тільки при активної участі родини. Наприклад David Ward у своєму дослідженні пише про терапію «Взаємодії батьків та дитини» (PCI). Автор доводить, що терапія повинна бути сформована з урахуванням особливих потреб кожної окремої дитини. Терапія передбачає зміну середовища дитини, а саме, за необхідності, коригування стилів взаємодії між батьками та дитиною, щоб створити оптимальні умови для постійного встановлення плавності мовлення[3].

Burru Gutar підкреслює важливість зміни моделей спілкування. Автор підкреслює роль логопеда у консультуванні родини, особи, яка має порушення плавності мовлення, який надає інформацію саме стосовно факторів які можуть, як покращувати мовлення, так і погіршувати внаслідок стресових ситуацій у родині[2].

Починаючи інтервенцію, ми повинні знайти контакт не тільки з дитиною, а і з родиною. Важливо вияснити, що чекають батьки, які мають сподівання. Також важливим є пояснення всіх аспектів логопедичного впливу, труднощів та

відповідальності кожної сторони. Підтримка родини повинна бути унікальною та відповідати індивідуальним потребам окремої родини.

Ivoškuvienė R., Makauskienė V досліджуючи проблему, описують принципи на яких побудована допомога родинам, осіб, які мають порушення плавності мовлення:

жодна людина або її проблема не виокремлюються від родини;

між членами родини існує зв'язок та зміни в житті одної частини родини може впливати на інших;

на поведінку членів родини впливає звичні способи спілкування та зміна комунікації може зачіпати взаємовідношення інших членів родини, може змінювати модель спілкування [4].

Якщо ми говоримо про логопедичні стратегії з дітьми дошкільного віку то консультування родини має першочергове значення. Тому починаючи роботу з дитиною фахівець планує також роботу з родиною. Логопед повинен уважно вислухати, як батьки (або інші члени сім'ї) описують порушення плавності мовлення дитини, її реакцію на проблему, а також їхню власну реакцію. Відстеження почуттів родини протягом усього курсу логопедичної роботи надає підтримку сім'ї та передає надзвичайно важливу ідею, що вони та фахівець утворюють команду, яка працює разом, щоб допомогти дитині.

Це відбувається на консультаціях, які проводяться протягом логопедичної роботи. На етапі первинної діагностики логопед досліджує мовлення дитини, умови життя дитини, особливості спілкування у родині та надає необхідні рекомендації для виконання у природному середовищі дитини. В. Кондратенко пропонує чіткого дотримання режиму дня, уваги до харчування дитини, запобігання соматичних захворювань, зниження емоційних перевантажень, створення сприятливого психоемоційного середовища у родині[1]. Також важливим є погодження однакових правил комунікації між членами родини, дотримання певних правил при спілкуванні з дитиною

Під час наступних етапів логопедичного впливу логопед проводить консультації на яких обговорюються стратегії підтримки дитини, окремі завдання та їх виконання. Наприклад це можуть бути рекомендації, які спрямовані на зміну мовлення в родині:

використовувати темп мовлення, який більше відповідає темпу мовлення дитини;

робити паузи між словами, реченнями;

виключити питання, які потребують довгих та складних відповідей;

реагувати на зміст повідомлення дитини незалежно від плавності мовлення;

визначати труднощі плавності мовлення.

Також консультація обов'язкова на завершальному етапі, коли у дитини сформувалось плавне мовлення, правильне дихання, темп. Логопед надає рекомендації з використання сформованих навичок.

Якщо ми говоримо про підлітків, то в цьому випадку логопедична робота буде більш спрямована на дитину, але консультації з батьками теж плануються. На консультаціях батьки отримують важливі поради з роз'яснення етапів

логопедичного впливу та ролі батьків у ній. Логопед має окреслити можливі причини порушення плавності мовлення, визначити та мінімізувати чинники, що її порушують, ідентифікувати та розширити спектр ситуацій, які сприяють її покращенню, а також своєчасно виявляти й запобігати випадкам булінгу в освітньому середовищі.

Отже, залучення родини до процесу подолання порушень плавності мовлення є необхідною умовою успішної логопедичної роботи. Формування у батьків відповідних знань, навичок підтримки та конструктивної комунікації з дитиною забезпечує не лише мовленнєвий прогрес, а й позитивний розвиток особистості загалом. Саме сімейне середовище створює умови для формування впевненості, емоційної стабільності та позитивного мовленнєвого досвіду. Узгоджена діяльність фахівців і батьків створює цілісну систему впливу, спрямовану на розвиток комунікативної компетентності та особистісного потенціалу дитини.

Література

1. Кондратенко, В., & Ломоносов, В. (2006). *Заїкання: феноменологія та основні напрямки реабілітації* (Посібник для вищих навчальних закладів). Київ: КНТ.
2. Barry Guitar. *S Stuttering: An Integrated Approach to Its Nature and Treatment*. Wolters Kluwer: Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia, Baltimore, 2019. 400 p.
3. David Ward. *Stuttering and cluttering: frameworks for understanding and treatment*. Psychology Press, 2006. 455 p.
4. Ivoškuvienė R., Makauskienė V. *Narushenija plavnoj rechi. Teorija i praktika*. VšĮ Logopedinės pagalbos centras, 2019. 376 p.